

Ігор Бриндак, викладач

Тринадцятого жовтня виповнюється 95 років від часу знаменитого Фатімського чуда. Про події у цьому португальському селищі написано вже дуже багато. Але враховуючи наслідки, спричинені подіями у Фатімі, варто повернутися до цієї теми. Тим більше, що до сьогодні не припиняються спекуляції на тему Фатіми, пов'язані з поширенням псевдопророцтв, які до реального чуда не мають ніякого відношення.

У біблійній книзі Апокаліпсису є такі слова: «І знамення велике видно було на небі – жінка, одягнена в сонце, і місяць під стопами її, а на голові її вінець із дванадцяти зірок» (Апок. 12, 1). У церковній традиції під цим видінням розуміли Церкву, а також Пресвяту Богородицю. І, напевно, ці слова пригадала собі не одна людина, яка перебувала 13 жовтня 1917 року у португальському селищі під назвою Фатіма.

А починалося все з трьох малих дітей-пастушків: Франціско Марто, Жасінта Марто і Люсія Санктош. Саме їм буде суджено стати візіонерами фатімських з'явлень та розголосити звістку про них. У квітні 1916 року троє цих дітей, випасаючи овець у долині Кова де Ірія, побачили яскраву світляну фігуру з людськими рисами. Згодом виявилось, що це був Ангел Португалії. Він підготовляв дітей до зустрічі з Богородицею. У цей час в Європі шаленіла Перша світова війна, яка забрала життя мільйонів людей. Тодішній Папа Римський Венедикт XV благав світових правителів припинити це жакхливе кровопролиття. Оскільки більшість із них залишалися глухими на його заклик, то Папа закликав вірних до молитви за мир. Ось що він писав: «До Марії-Матері Милосердя могутньою своєю любов'ю нехай ввізвуть її люблячі і віддані діти з усіх кінців Землі – із величних храмів і маленьких капличок, із королівських палаців, хоромів багатів і хижин бідняків - звідусіль, де тільки знаходить притулок віруюча душа, з наповнених кров'ю рівнин і далеких морів. Нехай дійдуть до її слуху жакхливі крики жінок і матерів, стогнання невинних дітей, биття кожного невинного серця. Можливо, її ніжна і блаженна турбота зійде на нас, і в нашому, охопленому тривогою світі, настане мир, про який ми просимо». (цит. за Н.Н.Непомнящий, А. Ю. Низовский, «Сто великих тайн», Москва-Вече// 2006. - стор. 241). Варто дещо зупинитися над цими словами, бо, як правило, у більшості випадків, коли пишеться про Фатіму, то акцентується увагу або на надзвичайних явищах, які там мали місце, або на пророцтвах майбутніх подій, про які там говорилося. Але в той же час забувається про Першу світову війну. Власне, поява Богородиці стала відповіддю на молитви людей за мир, до чого закликав Папа Венедикт XV. Ангел, який з'являвся дітям, називав себе не тільки Ангелом Португалії, але й Ангелом миру. Його поява була знаменням, що молитви є вислухані. Бо вже на Різдво 1916 року (за григоріанським календарем) сталися досить незвичні для цієї війни події. У різдвяну ніч солдати воюючих армій, залишивши в окопах зброю, вийшли назустріч один одному, щоб спільно відзначити свято Господнього народження (про ці, власне, події розповідає знаменитий фільм Крістіана Каріона «Веселого Різдва»). Це різдвяне братання пішло по багатьох

лініях фронту і змусило політиків шукати шлях до виходу з війни. Але гордіїв вузол, який вони зав'язали, виявився занадто тугим, і війна шаленіла далі.

Однак молитва важливіша, ніж політична мудрість. І тому в день 13 травня 1917 року трьом вище згаданим дітям вперше з'являється у Фатімі Богородиця. Її появи продовжують відбуватися щомісяця кожного тринадцятого числа. Про них говорять по всій Португалії. Більшість людей, включаючи й представників духовенства, не вірять в автентичність чуда. Тим більше, що при владі у країні тоді були фанатичні антиклерикали, які вели боротьбу з Церквою. Події у Фатімі стають об'єктом шельмувань і висміювань у проурядовій пресі. 13 серпня 1917 року троє дітей-візіонерів були заарештовані за наказом місцевого старости. Їх цілу ніч тримали в поліції і погрожували кинути в котел з киплячою олією, якщо вони не визнають, що усі їхні візії є обманом. Однак, незважаючи на такі страшні погрози, діти не відреклись від об'явлень, а наполягали на їхній правдивості. Наступного дня під тиском протестуючих селян дітей звільнили.

За цей час появи Богородиці у Фатімі супроводжувалися щораз більшими надприродними знаками. 13 липня, у часі третьої з'яви, Марія прорекла дітям ряд майбутніх подій (конкретніше про це мова піде трохи нижче). 13 вересня близько 30 000 присутніх побачили незвичне явище: з неба на землю падали білі квіти, які, однак, при наближенні до землі зникали (див. о. О. Штавдінгер, «Об'явлення Серця Марії у Фатімі», вид. Отців-василіян Торонто Канада// 1960. - стор. 25). І нарешті 13 жовтня цього ж року сталося знамените чудо сонця. Варто наголосити, що це чудо Богородиця заповіла дітям ще при попередніх появах. І тому на місце події прибуло близько 70 000 осіб. У їх числі був також і редактор часопису «O Seculo» Авеліно де Алмейда. Власне, цей його часопис перед тим постійно провадив антифатімську пропаганду, доказуючи, що події у цьому португальському селищі є обманом і містифікацією. Тому Алмейда прибув з метою цю, як він вважав, містифікацію викрити у найбільш кульмінаційний її момент.

Погодні умови цього дня видалися дуже несприятливими. Від самого ранку йшов сильний дощ, земля розм'якла. Люди були в болоті і в поганому настрої. Але побажання дітей згорнути парасолі всі виконали без жодного заперечення. А через декілька хвилин одна з візіонерок, Люсія Санктош, вигукнула: «Дивіться на сонце!» Десятки тисяч людей підвели свої очі вгору і побачили щось надзвичайне: хмари розійшлися, а сонячний диск набрав срібного кольору. Але що найдивніше, на нього можна було дивитися без болю в очах. Ніхто з присутніх, що спостерігали за цим явищем упродовж п'ятнадцяти хвилин (до речі, без темних окулярів), не отримав жодних проблем із зором. Згодом сонце затремтіло, почало крутитися як колесо і почергово випускати з себе відблиски кольорів веселки. Внизу земля, скелі, дерева, люди теж у цей момент забарвлювалися у веселкові кольори. Пізніше небесне світило зробило коло по небу і зигзагоподібними рухами пустилося в бік натопту. Люди внизу думали, що надходить кінець світу. Чулися крики: «Чудо», «Я вірю в Бога», «Помилуй мене, Боже» і т. д. Але через десять хвилин Сонце повернулося на своє місце, набрало звичного кольору, і вже без болю в очах на нього не можна було дивитися (Гонзага де Фонсека, «Фатіма. Марія говорить до світу», видавництво отців-василіян Львів-Пряшів// 1993. - стор. 70-72).

І ще декілька незвичних явищ у цей момент. Коли «танець Сонця» закінчився, усі зауважили, що їхня одежа цілком суха, хоча перед тим вони промокли до нитки. Деякі з недужих чи навіть інвалідів, що були на місці події під час чуда, відразу видужали. «Танець Сонця» бачили не тільки у Фатімі, але й в радіусі приблизно від десяти до

тридцяти кілометрів довкола неї. Однак, жодна астрономічна обсерваторія ні в Португалії, ні в цілому світі нічого незвичного не зафіксувала.

А що в цей час бачили діти? Тоді, коли Люсія казала згорнути парасолі, вона побачила Марію. Богородиця в часі своєї шостої появи назвала себе Царицею Вервиці й висловила побажання, щоб на цьому місці була споруджена каплиця на її честь. Далі просила щодня молитися вервицю, вказавши: «Якщо буде виконано це моє прохання, то закінчиться війна і солдати скоро повернуться додому». А через хвилину мовчанки додала: «Нехай люди більше не ображають Господа Бога, якого вже достатньо образили» (там же, стор. 69-70). У часі, коли був «танець Сонця», троє дітей бачили дещо більше, ніж усі решта. Вони побачили на небі Святого Йосифа, Богородицю і маленького Ісуса у них на руках. Свята Родина робила над землею знак благословення.

Звістка про Фатімське чудо сколихнула цілу Португалію. Згаданий вище редактор часопису «O Seculo» Авеліно де Алмейда, який раніше провадив антифатімську пропаганду, тепер написав статтю на захист чуда. Цим він надзвичайно здивував своїх читачів. Але, як не дивно, у той же час, коли на події 13 жовтня відгукнувся католицький часопис «A Ordem», то у ньому редакція навпаки, хоча й визнавала, що там, у Фатімі, мали місце невідомі дотепер феномени, та все ж закликала читачів не поспішати з визнанням їх за чудо, допоки не будуть з'ясовані усі обставини. Листи священників на адресу редакції підтримували її позицію, а листи мирян висловлювали обурення (див. «Повість о Фатиме, величайшем чуде нашего времени», Брюссель-«Жизнь с Богом»// 1991. - стор. 28-29). Хоч така позиція духовенства видається дивною, але вона є цілком правильною. Церква ніколи не спішить із визнанням чудес, допоки не перевірить усі «за» і «проти». Остаточно португальський єпископат визнав фатімське чудо за правдиве аж у 1930 році.

Цікаво знати, що ж за цей час сталося з дітьми-візіонерами. Ще під час другої з'яви 13 червня 1917 року Богородиця сказала Люсії: «Я скоро прийду забрати Франціско і Жасінту, а ти ще на деякий час тут залишишся». Франціско Марто помер від іспанського грипу 4 квітня 1919 року. Жасінта після смерті брата багато хворіла, мала ще деякі видіння й упокоїлась у Господі 20 лютого 1920 року. Обоє дітей у 2000 році Папа Іван Павло II проголосив блаженними. Люсія Санктош, досягнувши повноліття, вступила в монастир сестер-кармеліток. Вона неодноразово давала інтерв'ю для дослідників фатімської історії, особисто зустрічалася з римськими понтифіками Павлом VI і блаженним Іваном Павлом II. Дожила до беатифікації Франціско і Жасінти, на якій була присутня особисто. Відійшла у вічність 2005 року за тиждень до блаженної кончини Івана Павла II у віці 98 років. Їй також судилося побачити, як сповняються пророцтва, що їх у свій час вона чула із уст Богородиці.

Тепер, власне, детальніше про Фатімські пророцтва. Не раз доводиться зустрічати на перший погляд «побожні» книжечки. У них подаються Фатімські пророцтва, згідно з якими в такий-то рік нібито буде кінець світу або атомна війна. Водночас подаються рекомендації, як від цього рятуватися. Рекомендації теж дуже дивні. Наприклад, потрібно намащувати дверні ручки освяченим оцтом. Відразу хочеться зазначити, що до правдивого Фатімського чуда вони не мають жодного відношення. По-перше, не забуваймо євангельської перестороги про те, що нікому не суджено знати, коли буде кінець світу (Див. Мк.13,32). По-друге, у самій Фатімі діє дослідницький центр. Він неодноразово видавав спогади сестри Люсії Санктош у формі інтерв'ю. Так ось, ніде у цих виданнях немає розповідей ні про кінець світу, ні про атомну війну, ні про згадані

вище дивні засоби порятунку.

Так про що ж там тоді говорилося насправді? Фатімські пророцтва, які отримала Люсія в часі третьої з'яви 13 липня 1917 року, ділилися на три частини. Перша – це було видіння пекла. У другій Богородиця серед іншого сказала ось що: «Війна закінчиться (мається на увазі Перша світова – прим. І. Б.), але образати Бога не припинять. І тоді, при Пії XI, почнеться друга війна, ще страшніша. Коли ви побачите ніч, освітлену невідомим світлом, знайте, що це велике знамення, яке Бог посилає вам про те, що цією війною, голодом, гоніннями проти Церкви і Святійшого Отця, він покарає світ за його злочини... Але вкінці моє Непорочне Серце переможе. Святійший Отець посвятить мені Росію, яка повернеться, і світу на деякий час буде даровано мир» (цит. за Антонио А. Борелли, «Фатимская весть: трагедия или надежда», Париж-«Свет в сторону Востока»// 1991. - стор. 33-35). Третя частина пророцтва, яка не оприлюднювалась Церквою до 2000 року, - це видіння дітьми первосвященника у білій одежі, у якого стріляють противники Церкви. До цього пророцтва варто додати деякі коментарі. Перша світова війна закінчилася у 1918 році, через рік після Фатімського чуда. Вище згадана ніч, освітлена невідомим світлом, - це було незвичайне явище, яке бачили майже по цілій Європі в ніч з 25 на 26 січня 1938 року. Тоді нічне небо було осяяне якимось незвичайним світінням. Астрономи давали різні пояснення, але до єдиної думки не прийшли. Через рік вибухнула Друга світова війна – найжорстокіша війна за всю світову історію. Посвячення Росії Непорочному Серцю Марії здійснив Папа Іван Павло II 25 березня 1984 року (Свято Благовіщення згідно з григоріанським календарем). Після цього розпочався кінець «холодної війни», занепад комунізму, розпад Радянського Союзу і релігійне відродження у пострадянських республіках, у тому числі й у Росії. Річ ясна, говорити про повернення Росії, як і до речі України, ще рано. Але Богородиця не говорила, що це має статися відразу. Принаймні, ми бачимо, що рух у цьому напрямку відбувається, хоча й дуже повільно. І, однозначно, релігійна ситуація не є такою, як у 1984 році.

Можливо, дехто, побачивши, як сповнилися Фатімські пророцтва, запитає, чи не записані вони були заднім числом. Питання дуже важливе, бо в наш час із фальсифікаціями пророцтв ми зустрічаємося дуже часто. Тому усі їх варто дуже докладно перевіряти. Тож розглянемо спочатку пророцтво, що стосується Другої світової війни. Ще раз нагадаю слова Богородиці: «Війна закінчиться, але образати Бога не припинять. І тоді, при Пії XI, почнеться друга війна, ще страшніша». Коли говорились ці слова, римським понтифіком був ще Венедикт XV, і тому діти не знали, хто такий Пій XI – папа чи якийсь монарх. У всіх своїх інтерв'ю, які Люсія Санктош давала майже до своєї смерті, вона наполягала, що виразно чула в часі об'явлення ім'я Пія XI. Але вся справа в тому, що Папа Пій XI помер 10 лютого 1939 року. А Друга світова війна, як ми знаємо, розпочалася першого вересня цього ж року. Тоді на Петровому престолі вже був Пій XII. Тому якби Фатімське пророцтво було підтасоване, тобто написане заднім числом, то зрозуміло, що написали б ім'я Пія XII. Адже виглядає дуже дивним: з одного боку – згадати всіма забуте світіння в ніч з 25 на 26 січня 1938 року і в той же час не знати імені понтифіка. Тим більше, що Папа Пій XII, власне, найчастіше і згадується в різних книжках за свою позицію в роки Другої світової війни. Тепер ведуться дискусії на предмет того, наскільки вона була правильною. Якби хтось забажав сфальсифікувати пророцтво, то точно згадав би ім'я цього Папи. Отже, пророцтво не підтасоване. Але тоді що виходить: Богородиця помилилася? Ні, справа не в Богородиці, а в нашому розумінні подій. Як, власне, пояснювала це, на перший погляд, неспівпадіння сама сестра Люсія насправді Друга

світова війна розпочалася не тоді, коли всі вважають. Тобто, не 1 вересня 1939 року. Її початок слід вести від вторгнення німецьких військ в Австрію в часі аншлюсу. Це сталося у 1938 році, тобто, ще за понтифікату Пія XI.

Тепер відносно посвячення Росії з обітницею її подальшого навернення. Наведу одну цікаву цитату: «Відбудеться посвята Росії Непорочному Серцю Марії і що у висліді Росія навернеться, і для світу настане на якийсь час мир». Ці рядки взято із книги в українському перекладі, виданої ще у 1956 році (о. Бартас, «Було троє малих дітей», видавництво отців-василіян, Торонто-Канада// 1956. - стор. 85). А в оригіналі французькою мовою книга отця Бартаса вийшла ще у 1943 році. Ось ще одна цитата: «А чи під час третьої з'яви Богоматері у Фатімі (Португалії) маленьким пастушкам: Якінті, Франкові та Лукії в дні 13 липня 1917 року не заповіла Пречиста: «... Але в кінці затріумфує Мое Непорочне Серце. Святійший Отець посвятить Мені світ. Росія навернеться і світові буде дарований на деякий час мир». Наведена цитата – із часопису «Логос» ще за 1955 рік (конкретніше М. Хом'як, «Історична постать», «Логос», Онтаріо-Канада// квітень-червень 1955р. - стор. 101). Тобто, як бачимо, пояснити Фатімські пророцтва підтасуванням неможливо ніяк.

Коли ми нарешті переконалися, що у цьому португальському селищі дійсно мало місце Боже чудо, то слід зрозуміти, що Бог хотів сказати через нього людству. Якщо говорити реально, то Він не хотів сказати нічого більше, ніж те, що уже сказав дві тисячі років тому і про що постійно наголошує Церква. А саме – про небезпеку гріха і силу молитви. Бо з фатімських подій ясно витікає, що війни – це наслідок бунту людини проти свого Творця. А мир – це передусім наслідок покаяння. Як уже вище згадувалося, фатімські події стали відповіддю на заклик Папи Венедикта XV до молитви за мир. Молитва була вислухана, і війна припинилася. Люди знову відійшли від Бога – і вибухнула ще страшніша війна. «Холодна війна», як виходить з Фатімського пророцтва, теж закінчилась завдяки молитві Папи блаженного Івана Павла II разом з іншими єпископами Католицької Церкви (у день посвячення Росії Папа просив усіх католицьких єпископів молитовно злучитися з ним). Тому подальший хід історії буде залежати від того, який шлях обере людство. Фатіма може вселяти й оптимістичні, і песимістичні настрої. Все залежить від нашого вибору.